

Talvine haljus

RIHO RAUDI

“Ikka veel niidud rohelist täis...” võiks tänavuse talve jaoks ümber kohendada meeskvarleti enam kui neljakümne aasta taguse tuntud laulu esimese rea.

Võib-olla on täna väljas korralikud miinuskraadid ja lumi maas, kuid nädal tagasi, selle loo kirjutamise ajal, levitas paljas murumätas lausa kevadist tärkamiselõhna põõsaste vahele, millel omakorda tundusid pungad juba pakatamisvalmis olevat.

Oktoobri lõpul rõõmustasin, et sel aastal sai muru viimast korda niita ideaalsel ajal – kuu lõpu oli veel kümme päeva ning kohe pärast seda saabusid esimesed külmad, mis pani muru kasvu seisma.

Asi on selles, et oma pikaajalistele haljastajakogemustele tuginedes olen soovitanud viimase muruniidu teha “võimalikult hilja ja võimalikult madalalt”, sest siis ei lamandu hilissügiselgi pisut kasvavad murutaimeid kevadeks maapinnale ja lumiseenel pole asu inetuid valgeid laiike tekitada.

Agaga võta näpust – sügissoe on kasvatanud murutaimeid veel ligi paari vaksapikkuse võrra. Imelik oleks puhtaks kasitud ja talvekorterrisse puhkama saadetud kunstlambaid haljasmaale rohtu järama ajada, ja ega vettinud pinnas neil väga hästi veereda ei lasekski. Agaga mis

Harilik karukell justkui ütleks: mis sest et olen väike – ma olen ikkagi olemas.

Värvikad illeksid ehk astelpõõsad on talvises aias eriti omal kohal.

sest, las lohutab suusailma ootajaid vähemalt värske roheluski.

Ka paljukirutud sammal on paljudes kohtades, kus seda suvel märgata polnud, murutaime üle võimust võtnud. Kuid elu näitab, et järgmisel kevadsuvel taandub tema omakorda kõrreliste ees.

Ja samblaroheline on ju ka ilus. Ristikutaime maapealsed osad on niikuinii silma alt kadunud, ent nemadki ilmutavad end taas kevade edenedes.

Mis aga võib peenetundeliste eseteetide silma tugevalt häirida, on vihmausside elutegevust tunnistavad mustad kleepuvad kühmud. Sel sügisel ilmusid esimesed “mini-mutimullahunnikud” nähtavale juba enne oktoobri keskpaika ning nende hulk kasvab veelgi.

Töökad vihmaussid

Tuleb tõdeda, et mulla (nii murus kui ka peenardel) tervise seisukohalt on see ainult õnnistuseks, sest nii segavad vihmaussid pinnasekihte seda kobestades, võimaldades juurtele paremat õhu juurdepääsu ja juhtides sadevett paremini pinnasesse.

Õigesti teevad need aiapidajad, kes jätavad niidetud rohu (see peab niites olema muidugi lühike) kokku korjamata, sest ka see on vihmaussidele paras suupoolis. Veidi ebamugav on seejuures vaid asjaolu, et kleepuvad mullakänkrap jäävad saapatalla mustrisse ning kipuvad esiku põrandat määrima.

Kahjuks on rikkalik vihmausside varu heaks toidulauaks mullamuttidele. Nende kahe liigi tegevuse põhjal võib külma ilma tulekut paar nädalat ette ennustada – enne seda kolivad ussikesed sügavamale ja neile järgnevad ka mutid.

Siinkohal tuleb täpsustada, et ega vihmaussid mutte ekstra ligi meelita. Nii et nende peale ei maksa küll viha kanda!

Õisi ja värsked võrseid

Aias on õitsema hakanud nii mõnedki püsikud, näiteks padjand-leeklill ja harilik karukell, rääkimata lumeroosidest.

Kui mõnda kohta on istutatud talveks kaetavate põõsaste alla näiteks lumikellukesi, siis neilgi on juba suured lehed ning õiedki ilmunud.

Sellistele lilledele peaks andma küll valgust: tõstke kattematerjal mõneks ajaks kõrvale ja pange tagasi kohe kui külmad tulekul. Pimedas kolletuvad lehed asjatult ning see omakorda kurnab taimi.

Kardetakse, et põõsaste pungad on liialt puhkemisvalmis, kuid meil siin Lääne-Harjumaal mere läheduses see ohtliku piirini veel jõudnud pole. Seda just meie kliimavõõtmesse sobivate liikide puhul.

Kliimakriitiliste liikidega on aga asjad hulleamad. Selle näiteks võiks tuua naistepuna ‘Hidcote’, kelle järgmise suve pungadest on kasvanud juba mõnesentimeetrised mitme lehekesega võrseid. Silma alla